

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin [xxxx] laajentamisesta koskemaan jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia (COM(2023) 698 FINAL)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin [xxxx] laajentamisesta koskemaan jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia (COM(2023) 698 FINAL) (U 81/2023 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Tea Hoffrén, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Tuomas Leppo, sosiaali- ja terveysministeriö

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- sisäministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- Vammaisfoorumi ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Eurooppalaista vammaiskorttia ja vammaisen henkilön pysäköintilupaa koskevan direktiiviehdotuksen pääasiallinen sisältö on kuvattu valtioneuvoston U-kirjelmässä U 61/2023 vp.

Direktiiviehdotuksen (COM(2023) 698 final) mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että eurooppalaista vammaiskorttia ja vammaisen henkilön pysäköintilupaa koskevassa direktiivissä vahvistettuja sääntöjä sovelletaan kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuulumattomiin jonkin jä-

Valiokunnan lausunto StVL 1/2024 vp

senvaltion alueella laillisesti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin, joiden vammaisase-man kyseinen jäsenvaltio on tunnustanut ja joilla on unionin oikeuden mukaisesti oikeus liikkua muissa jäsenvaltioissa tai matkustaa niihin.

Direktiivillä ei vaikuteta jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten liikkuvuuteen unionin alueella sovellettaviin unionin sääntöihin vaan sillä pyritään helpottamaan heidän mahdollisuuksiaan käyttää jo olemassa olevaa oikeuttaan liikkuvuuteen.

Direktiiviehdotuksessa 'kolmannen maan kansalaisella' tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu unionin kansalainen eikä direktiivin 2004/38/EY 2 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettu ja kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttävä unionin kansalaisen perheenjäsen, ja joka oleskelee laillisesti jäsenvaltion alueella ja jolla on unionin oikeuden mukaisesti oikeus liikkua muissa jäsenvaltioissa tai matkustaa niihin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta eurooppalaista vammaiskorttia ja vammaisen henkilön pysäköintilupaa koskevaan direktiiviehdotukseen on määritelty U-kirjelmässä U 61/2023 vp. Valtioneuvosto kannattaa aloitetta ja katsoo sen edistävän vammaisten henkilöiden vapaata liikkuvuutta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä EU-tason toimia, joilla edistetään YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanoa. Suomen vammaispolitiikka perustuu perus- ja ihmisoikeuksiin ja niiden turvaamiseen. Perustuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen mukaisesti vammaispolitiikan kulmakivet ovat vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, osallisuus yhteiskunnassa ja päätöksenteossa, itsemääräämisoikeus, esteettömyys, oikeus itsenäiseen elämään sekä tarvittavat yksilölliset palvelut ja tuki.

Valtioneuvosto kannattaa ehdotuksen mukaisesti vammaiskorttia ja pysäköintilupaa koskevan direktiiviehdotuksen soveltamisalan laajentamista jäsenvaltion alueella laillisesti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin. Ehdotuksella vahvistettaisiin vammaisten kolmansien maiden kansalaisten yhdenvertaisuutta ja mahdollisuutta käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio antoi 6.9.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi koskien eurooppalaista vammaiskorttia ja vammaisten henkilöiden pysäköintilupaa (COM(2023) 512 final). Valtioneuvosto on toimittanut eduskunnalle 19.10.2023 ehdotusta koskevan kirjelmän U 61/2023 vp. Eurooppalainen vammaiskortti olisi tunnustettu todiste vammaisuudesta kaikkialla EU:ssa, ja sillä saisi yhtäläiset erityisehdot ja -kohtelun julkisissa ja yksityisissä palveluissa, kuten liikenteessä ja kulttuuritapahtumissa, kuin kyseisessä maassa asuvat henkilöt, joilla on siellä tunnustettu vammaisasema. Pysäköintilupa oikeuttaisi maassa vierailevan vammaisen henkilön, jolla on oman maansa myöntämä eurooppalainen pysäköintilupa, yhtäläiseen erityiskohteluun pysäköintiehdossa ja -paikoissa. Neuvosto hyväksyi ehdotuksesta yleisnäkemyksen 27.11.2023 ja siitä neuvotellaan parhaillaan Euroopan parlamentin kanssa.

Valiokunnan lausunto StVL 1/2024 vp

Komissio antoi 31.10.2023 uuden erillisen ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (COM(2023) 698 final), jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että eurooppalaista vammaiskorttia ja vammaisen henkilön pysäköintilupaa koskevassa direktiivissä vahvistettuja sääntöjä sovelletaan kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuulumattomiin jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin, joiden vammaisaseman kyseinen jäsenvaltio on tunnustanut ja joilla on unionin oikeuden mukaisesti oikeus liikkua muissa jäsenvaltioissa tai matkustaa niihin. Ehdotuksen tavoitteena on edistää vammaisten kolmansien maiden kansalaisten mahdollisuuksia käyttää unionin oikeuden mukaista oikeuttaan liikkua muissa jäsenvaltioissa tai matkustaa niihin, ja varmistaa heidän tehokkaampi osallistumisensa ja osallisuutensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti unionin kansalaisten kanssa. Direktiivillä ei vaikuteta jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten liikkuvuuteen unionin alueella sovellettaviin unionin sääntöihin, vaan sillä pyritään helpottamaan heidän mahdollisuuksiaan käyttää jo olemassa olevaa oikeuttaan liikkuvuuteen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja pitää direktiivin laajentamista koskemaan ehdotetulla tavalla kolmansien maiden kansalaisia kannatettavana. Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen ja vammaiskortin voi saadun selvityksen mukaan nykyisinkin saada Suomessa kansalaisuudesta riippumatta ehtojen täyttyessä. Direktiiviehdotuksen mukaan näin ei kuitenkaan ole kaikissa EU-maissa. Laajennus on siten valiokunnan näkemyksen mukana omiaan parantamaan vammaisten henkilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia liikkua ja osallistua yhteiskuntaan yhdenvertaisesti. Valiokunta viittaa lisäksi vammaiskorttia koskevaan aiempaan lausuntoonsa StVL 3/2023 vp (s. 4 ja 5) ja pitää tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi tärkeänä, että direktiivin soveltamisalaa täsmennetään siten, että se on mahdollisimman selkeä ja yksiselitteinen. Valiokunta toistaa myös aiemmassa lausunnossa esiin nostetun huolen mahdollisesta vammaisuuden määrittelyyn liittyvistä soveltamisepäselvyyksistä sekä liian kategorisesta lähestymistavasta vammaisuuteen.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto StVL 1/2024 vp

Helsingissä 15.2.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Kim Berg sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Päivi Räsänen kd
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Henrik Wickström r
jäsen Ville Väyrynen kok
varajäsen Kaisa Garedeu ps
varajäsen Jari Koskela ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo